

Bruselis, 2022 03 30
COM(2022) 140 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Tvarūs gaminiai turi būti norma

1. ĮVADAS

Pastaraisiais metais didelių krizių ir ekonominių sukrėtimų samplaika daro įtaką visoms ES ekonomikos ir visuomenės dalims. Paskutinė ir didžiausia šioje sekoje – neišprovokuotas nuožmus Rusijos įsiveržimas į Ukrainą – savo pobūdžiu skiriasi nuo pandemijos ir atsigavimo ar vis didėjančios būtinybės skubiai reaguoti į klimato ir biologinės įvairovės krizes. Jo nulemta geopolitinė padėtis sukėlė naujų įtampų žmonėms ir įmonėms Europoje ir už jos ribų tuo metu, kai Europos Sąjunga, Ukraina ir visas pasaulis tikėjosi, kad galės susitvarkyti geriau, nei buvo anksčiau.

Tačiau daug kas šias krizes sieja vieną su kita ir verčia mus kvestionuoti prielaidas, permąstyti mūsų ekonomikos modelį ir dėti pastangas perorganizuoti mūsų energetikos sistemą. Vėl susidūrėme su savo priklausomybe ir pažeidžiamumu, kuriuos jos gali sukelti: tiekimo saugumo problemomis, finansine našta namų ūkiams ir sukrėtimais, kurių patiria įmonės, kurių kasdienei veiklai ir ilgalaikiam išlikimui iškyla pavojus.

Tai rodo, kad reikia ieškoti, kaip galėtume padidinti savo piliečių gerovę ir užtikrinti tvarų ekonomikos augimą geriau naudodami išteklius ir medžiagas, iš kurių sudaryti mūsų kasdien naudojami gaminiai, ir tobulindami pačius gaminius. Gamindami energiją tausiau vartojančius gaminius, efektyviau ir ilgiau juos naudodami, vietoj pirminių žaliavų rinkdamiesi perdirbtas medžiagas ir populiarindami pažangiausius žiedinės ekonomikos modelius, galime atsieti savo ekonomikos augimą nuo gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos būklės blogėjimo. Skatindami suderinti požiūrį ES lygmeniu, galime didinti konkurencingumą, kurti naujas verslo galimybes ir darbo vietas, skatinti bendrosios rinkos žalinimą pagal Europos žaliojo kurso¹ tvaraus augimo darbotvarkę, sudaryti sąlygas vartotojams sutaupyti ir padaryti ES ekonomiką atsparesnę integruotų pasaulinių vertės grandinių sutrikimų atveju. Be to, tai labai padės iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui, sustabdyti biologinės įvairovės nykimą ir pasiekti nulinės taršos tikslą.

Pastaraisiais metais padaryta pažanga, tačiau vartojimo poveikis aplinkai vis dar toks, kad žmonija nesiliauja artėjusi prie pavojingos ribos, nes mes Europos Sąjungoje viršijame planetos galimybes keliais aspektais². Pirminių žaliavų gavyba ir perdirbimas yra pusės viso išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir 90 proc. biologinės įvairovės nykimo visame pasaulyje priežastis³, o tebevyraujantis linijinis modelis (imk → pasinaudok → išmesk) lemia didelį išteklių eikvojimą. Kad ES galėtų sėkmingai pereiti prie efektyviai išteklius naudojančios, neutralaus poveikio klimatui ir netaršios žiedinės ekonomikos ir sumažinti savo priklausomybę nuo energijos ir išteklių, mums skubiai reikia naujo požiūrio į gaminių projektavimo, gamybos ir naudojimo būdus. ES propaguos šį požiūrį ir tarptautiniu mastu, taip stiprindama pasaulinių vertės grandinių tvarumą ir atsparumą.

Šiame komunikate aptariamo tvariems gaminiams skirtų tarpusavyje susijusių iniciatyvų rinkinio tikslas – šį naują požiūrį gerokai plačiau įskiepyti realiame gyvenime, remiantis tuo, kas jau padaryta. Tam tikriems gaminiams, pavyzdžiui, su energija susijusiems

---

¹ COM(2019) 640 *final*.

² Sala, S et al. (2020). Environmental sustainability of European production and consumption assessed against planetary boundaries. *Journal of environmental management*, 269, 110686

³ UN International Resources Panel Global Outlook 2019 – Natural Resources for the Future we Want. <https://www.resourcepanel.org/reports/global-resources-outlook>

gaminiais, pakuotėms ir cheminėms medžiagoms, ar sektoriams ES jau kelia minimalius aplinkosaugos reikalavimus. Šie reikalavimai padėjo gerokai sumažinti ES aplinkosauginį pėdsaką ir poveikį klimatui, be kita ko, energijos suvartojimą. Pavyzdžiui, suminis dabartinių ES ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo taisyklių poveikis reiškia, kad gaminiai, kuriems jos taikomos, per metus suvartoja 10 proc. mažiau energijos (t. y. mažiau tokiu elektros energijos kiekiu, kokį suvartoja Lenkija⁴), todėl mažėja mūsų priklausomybė nuo iškastinio kuro, be kita ko, iš Rusijos. Tačiau galiojančios taisyklės taikomos tik nedidelei ES parduodamų prekių daliai, neskatinama sisteminio žiediško ir nedaro poveikio daugeliui gaminių poveikio klimatui ir aplinkai per visą jų būvio ciklą būdų. Be to, vis dar įmanoma gerokai sumažinti su energija susijusių gaminių energijos suvartojimą.

Todėl vienas iš svarbiausių šiandienos dokumentų rinkinio elementų yra pasiūlymas dėl **tvarių gaminių ekologinio projektavimo reglamento**⁵. Kadangi gaminių projektavimas nulemia iki 80 proc. jo būvio ciklo poveikio aplinkai⁶, pasiūlymu ekologinio projektavimo sistemos taikymo sritis išplečiama taip, kad apimtų kuo platesnį gaminių asortimentą. Jame numatyti minimalūs ne tik energijos vartojimo efektyvumo, bet ir bendro gaminių aplinkosauginio ir klimato pėdsako mažinimo ir žiediško kriterijai. Kol naujoji sistema įsigalios, didinti energijos vartojimo efektyvumą ir žiediško toliau skatins esama Ekologinio projektavimo direktyva. Todėl Komisija kartu su nauju pasiūlymu priima **2022–2024 m. ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo darbo planą**, kuriame numatyta naujų su energija susijusių gaminių ir atnaujinami bei padidinami su jau reglamentuojamais gaminiiais susiję užmojai.

Tai įgyvendinti padės šio dokumentų rinkinio tikslinės sektorinės iniciatyvos – **ES tvarių ir žiedinių tekstilės gaminių strategija**⁷ ir **Statybos produktų reglamento peržiūra**⁸. Jos skirtos šioms dviem prioritetinėms didelį poveikį aplinkai ir klimatui darančioms gaminių grupėms. Siekdama, kad vartotojai ir toliau aktyviai remtų pertvarką, Komisija taip pat teikia **pasiūlymą** dėl teisėkūros procedūra priimamo akto **siekiant suteikti galių vartotojams dalyvauti žaliojoje pertvarkoje**⁹: čia pateikiami tiksliniai pakeitimai užtikrins reikiamą horizontaliosios ES vartotojų teisės žalumą.

Mūsų pasiūlymais Europos Sąjungoje formuojamas bendras požiūris į gaminius padės sukurti vienodas sąlygas bendrojoje rinkoje veikiančioms įmonėms, ir ES ims duoti toną tvarių gaminių standartų srityje. Siekiant užtikrinti, kad perėjimas prie tvaresnių gaminių vyktų taip, kad pertvarkos išlaidos ir sunkumai būtų mažesni, gaminių grupių atranka ir konkretiems gaminiams taikomų taisyklių nustatymas vyks laikantis ilgalaikio planavimo ir įtraukaus bendros kūrybos proceso ir rūpestingai atliekant poveikio vertinimus, per kuriuos bus nagrinėjama, be kita ko, ar tai įperkama vartotojams, kaip tai atsilieps konkurencingumui ir ar neišaus administracinė našta.

---

⁴ Palyginti su įprastinės veiklos scenarijumi, pagal kurį nebūtų jokių ekologinio projektavimo taisyklių. 2020 m. ekologinio projektavimo poveikio apskaitos apžvalginė ataskaita.

⁵ [COM\(2022\) 142](#)

⁶ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4d42d597-4f92-4498-8e1d-857cc157e6db>

⁷ [COM\(2022\) 141](#)

⁸ [COM\(2022\) 144](#)

⁹ [COM\(2022\) 143](#)

Kelios valstybės narės jau pradėjo savo iniciatyva įvedinėti gaminiams taikomus tvarumo aplinkos atžvilgiu reikalavimus¹⁰, o piliečiai vis dažniau prašo jų veikti ryžtingiau ir greičiau. Dėl to kyla pavojus, kad dėl nacionalinių taisyklių skirtumų bendroji rinka bus suskaidyta, o tai apsunkins verslą ir padidins jo sąnaudas. Suderintos ES taisyklės padės išvengti tokių rinkos iškraipymų, gerokai išplės aplinkos atžvilgiu tvarių gaminių rinką ir galiausiai sumažins visoje ES veikiančių įmonių patiriamas reikalavimų laikymosi išlaidas ir joms tenkančią administracinę naštą.

Kai didėja pirminių gamtos išteklių stygius, kyla žaliavų tiekimo problemų ir svyruoja jų kainos, įmonės turi ir daug kitų galimybių taupyti išlaidas. Pertvarkydamos verslo modelius ir gamybos procesus, naujai projektuodamos gaminius, gamindamos juos taip, kad tarnautų ilgiau, arba optimizuodamos jų naudojimą, taip pat dalyvaudamos gerai veikiančioje antrinių žaliavų rinkoje, įmonės gali gerokai sumažinti savo išlaidas medžiagoms, energijai ir atliekų tvarkymui ir padidinti savo atsparumą. Socialinės ekonomikos organizacijos atliko pirmeivių vaidmenį įsukdamos ir plėsdamos žiedinės ekonomikos veiklą, pavyzdžiui, elektronikos ir tekstilės gaminių perdirbimą, daugkartinį vartojimo prekių naudojimą, taisymą ir perdarymą¹¹. Nauji skaitmeniniai sprendimai taip pat atveria didžiulių galimybių pertvarkyti verslo modelius, kiek tai susiję su energijos vartojimo efektyvumu, žiediškumu ir platesniu aplinkosauginiu tvarumu.

Keliose pramonės ekosistemose pirmaujančios įmonės jau ėmėsi šios pertvarkos.

Aiški ir suderinta gaminių aplinkosauginio tvarumo reglamentavimo sistema sudarys sąlygas įsivyranti šiam požiūriui ir paskatins ES rinkose perkančias ir parduodančias įmones kurti ir diegti inovacijas ir investuoti į žiedinius verslo modelius ir ateities gaminius.

Visa tai gerokai padidintų ES vartotojui prieinamų aplinkos atžvilgiu tvarių gaminių asortimentą, ir jie taptų įprastu pasirinkimu. Šiuo metu tokių gaminių užimama rinkos dalis tebėra ribota, todėl jie mažiau prieinami ir mažiau įperkami vartotojams. Tačiau ES patirtis jau parodė, kad padidinus ekologinio projektavimo mastą galima sutaupyti daug lėšų. Vien 2021 m. dėl taikomų su energija susijusių gaminių ekologinio projektavimo reikalavimų vartotojai sutaupė 120 mlrd. EUR, net įskaičiavus įsigijimo išlaidas¹². Būtų galima sutaupyti dar daugiau, jei išspręstume problemą, su kuria susiduria vartotojai: gaminių naudojimo trukmė trumpa ir jų negalima pataisyti arba nepakanka galimybių pasinaudoti žiediniais verslo modeliais. Be šių priemonių, ES, tinkamai informuodama vartotojus ir užtikrindama apsaugą nuo ekomanipuliavimo, prasmingai suteiktų savo vartotojams galių dalyvauti žaliojoje pertvarkoje ir užtikrintų, kad tvarūs gaminiai taptų norma. Tai įkvėptų visą pasaulį pasekti jos pavyzdžiu.

---

¹⁰ Žr. SWD(2022) 82 7 priedą.

¹¹ OECD policy brief on Making the most of the social economy's contribution to the circular economy (2022), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/be4e83a2-735a-11ec-9136-01aa75ed71a1/language-en>.

¹² 2022–2024 m. ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo darbo planas.

Tvarūs gaminiai turi tapti norma atsparesnėje bendrojoje rinkoje

Žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinyje pateiktų iniciatyvų apžvalga

2. MŪSŲ UŽMOJIS: UŽTIKRINTI, KAD TVARŪS GAMINIAI TAPTŲ NORMA

Tvaresnių, žiediškesnių ir energiją tausiau vartojančių gaminių kūrimas

Svarbiausia aplinkos atžvilgiu tvaresniems ir žiediniams gaminiams skirtos Komisijos darbo priemonė – tai siūlomas **Tvarių gaminių ekologinio projektavimo reglamentas** (TGEPR). Juo nustatoma konkrečioms gaminių kategorijoms taikomų **ekologinio projektavimo reikalavimų nustatymo sistema** gerokai pagerintų jų žiediškumą, energijos vartojimo efektyvumą ir kitus tvarumo aplinkos atžvilgiu aspektus. Jis pagrįstas įrodytu Ekologinio projektavimo direktyvos veiksmingumu su energija susijusių gaminių srityje ir leis nustatyti minimalius ekologinio projektavimo ir informavimo reikalavimus beveik visų kategorijų fizinėms prekėms, kurios teikiamos ES rinkai¹³. Gaminių grupėms, turinčioms pakankamai daug bendrų savybių, gali būti nustatytos horizontaliosios taisyklės.

Šie ekologinio projektavimo reikalavimai bus pritaikyti prie konkrečių atitinkamų gaminių grupių savybių. Juos nustatant ir plėtojant bus atsižvelgiama į galimybes tobulinti santykinį veiksmingumą užtikrinant didesnę išteklių ir energijos naudojimo efektyvumą, sudarant sąlygas gaminius naudoti ilgiau, iš medžiagų išgaunant didžiausią

¹³ Su kai kuriomis svarbiomis išimtimis, pvz., maisto produktų ir pašarų, kaip apibrėžta Maisto srities teisės aktų bendrųjų principų reglamente (Reglamentas (EB) Nr. 178/2002).

vertę, mažinant taršą ir bendrą gaminių poveikį klimatui ir aplinkai. Priklausomai nuo reglamentuotinių gaminių kategorijų, Ekologinio projektavimo reikalavimai apims:

- gaminio patvarumą, patikimumą, galimybę naudoti pakartotinai, patobulinti ir pataisyti, priežiūros ir atnaujinimo paprastumą;
- cheminių medžiagų, kurios riboja gaminių ir medžiagų žiediškumą, naudojimo apribojimus;
- gaminių suvartojamos energijos kiekį arba energijos vartojimo efektyvumą;
- išteklių naudojimą arba išteklių naudojimo gaminiams efektyvumą;
- mažiausią perdirbtosios medžiagos dalį gaminiuose;
- gaminių išardymo, perdarymo ir perdirbimo ir medžiagų perdirbimo paprastumą;
- gaminių būvio ciklo poveikį aplinkai, įskaitant jų anglies ir aplinkosauginį pėdsaką;
- atliekų, įskaitant pakuočių atliekas, prevenciją ir kiekio mažinimą.

Padėti įmonėms ir vartotojams priimti informacija labiau pagrįstus sprendimus

Tvarių gaminių ekologinio projektavimo reglamente (TGEPR) nustatyti ne tik reikalavimai, kaip gaminiai turėtų būti gaminami, bet ir tvarka, kaip **reikalauti teikti informaciją apie gaminių aplinkosauginį tvarumą**. Priklausomai nuo atitinkamo gaminio, tai gali būti informacija apie energijos suvartojimą, perdirbtosios medžiagos dalį, susirūpinimą keliančių cheminių medžiagų buvimą, patvarumą, galimybę pataisyti, įskaitant jos klasę, galimybę gauti atsarginių dalių ir perdirbamumą.

Skaitmeniniai gaminių pasai bus norma visiems pagal TGEPR reglamentuojamiems gaminiams, todėl gaminius bus galima žymėti, identifikuoti ir susieti su gaminių žiediškumą ir tvarumą nusakančiais duomenimis. Novatoriškas požiūris į tvarumo aplinkos atžvilgiu duomenis taip pat gali sudaryti sąlygas savanoriškai dalytis duomenimis platesniu mastu, ne vien apie TGEPR reglamentuojamus gaminius ir pagal jo reikalavimus. Be to, gaminių pasuose gali būti teikiama informacija apie kitus tvarumo aspektus, taikomus atitinkamai gaminių grupei pagal kitus Sąjungos teisės aktus.

Informacijos apie gaminių tvarumą aplinkos atžvilgiu struktūrinimas ir jos pateikimas skaitmeniniuose gaminių pasuose padės įmonėms visoje vertės grandinėje – nuo gamintojų, importuotojų ir platintojų iki prekyautojų, taisytojų, perdarytojų ir perdirbėjų – gauti vertingos informacijos, kuri jiems padės pagerinti aplinkosauginį veiksmingumą, pailginti gaminio naudojimo trukmę, padidinti efektyvumą ir antrinių žaliavų naudojimą ir taip sumažinti pirminių gamtos išteklių poreikį, sutaupyti lėšų ir sumažinti strateginę priklausomybę. Tai taip pat padės per visą medžiagų ir gaminių būvio ciklą atsekti, ar juose yra susirūpinimą keliančių medžiagų, taip vykdant įsipareigojimus, prisiimtus Cheminių medžiagų strategijoje tvarumui užtikrinti¹⁴, ir siekiant įgyvendinti ES nulines taršos tikslą. Skaitmeniniai gaminių pasai taip pat gali suteikti vartotojams galimybę priimti informacija labiau grindžiamus sprendimus, padidinti viešojo intereso organizacijų skaidrumą ir padėti nacionalinėms valdžios institucijoms atlikti vykdymo užtikrinimo ir priežiūros veiklą.

---

¹⁴ COM(2020) 667 final.

Be to, taikydama TGEPR, ES galės nustatyti **ženklavimo reikalavimus**, pavyzdžiui, dėl gaminių taisymo galimybių. Naujose ES energijos vartojimo efektyvumo etiketėse atsiras papildomos informacijos apie žiediško aspekto, pavyzdžiui, apie taisymo klasę. Apie kitus gaminius tokia informacija bus pateikta naujojoje TGEPR etiketėje. Kai kurie gaminiai gali būti paženklinami ir ES energijos vartojimo efektyvumo, ir TGEPR etikete, jei yra įrodymų, kad tai turės daugiau įtakos vartotojams ir bus mažesnė našta pramonei. Kaip rodo ES energijos vartojimo efektyvumo etiketės¹⁵ pavyzdys, prievolė suteikti pagrindinę informaciją pirkimo metu gali būti veiksmingas būdas informuoti apie svarbius gaminių aplinkosauginio veiksmingumo aspektus, ypač kai tai leidžia lengvai palyginti konkrečios kategorijos gaminius.

Lygiagrečiai pagal TGEPR vykdomiems taisyklių, skirtų konkrečioms gaminiams, rengimo darbams ir juos papildydama Komisija dės pastangas, kad būtų peržiūrėti arba nustatyti nauji konkrečioms gaminiams taikomi **ES ekologinio ženklo** kriterijai. Tai gerai žinomas ir patikėjimą pelnęs ženklas, kuris 30 metų visoje ES liudija pripažinimą ir patikimą, kad gaminiai yra aukšto aplinkosauginio veiksmingumo.

Sustabdyti neparduotų vartojimo prekių naikinimą

Siūlomame TGEPR numatyta priemonių, kurios **užkirstų kelią neparduotų vartojimo prekių naikinimui ir jį sustabdytų**. Pirmiausia didelės įmonės, kurios išmeta neparduotus gaminius, turės atskleisti per metus išmetamų gaminių kiekį, nurodyti išmesto kiekio priežastis ir informaciją apie tai, kiek išmetamų gaminių jos, laikydamosi atliekų hierarchijos, perdavė pakartotinai naudoti, perdaryti, perdirbti, energijai gaminti ir šalinti. Reglamentas taip pat suteiks galimybę visiškai uždrausti naikinti neparduotus gaminius, priklausomai nuo reglamentuotųjų gaminių kategorijų.

Populiarinti ir pirkti tvaresnius gaminius

Nors ekologinio projektavimo reikalavimai dėl gaminių eksploatacinių savybių ir informavimo apie juos suteiks įmonėms ir vartotojams galimybę rinktis aplinkos atžvilgiu tvaresnius gaminius, didesnę vaidmenį gali atlikti valstybių narių paskatos ir viešieji pirkimai. Komisija jau yra parengusi keletą žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijų rinkinių, tačiau jų poveikis tebėra ribotas, nes šiuo metu jie taikomi savanoriškai. Todėl TGEPR siekiama padidinti viešųjų išlaidų įtaką, kad išaugtų aplinkos atžvilgiu tvaresnių gaminių paklausa, nustatant **privalomus** šių gaminių **viešųjų pirkimų kriterijus**, kai tikslinga, pasinaudojant esamais savanoriškais kriterijais. Tai reiškia, kad pirkdamos konkrečių grupių gaminius perkančiosios organizacijos turės taikyti žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijus. Be to, **valstybių narių paskatos** galės tapti svaresnės, jei bus susietos su gaminiams, kuriems jos skirtos, taikomais aplinkosauginio tvarumo reikalavimais.

3. TARPSEKTORINIS POŽIŪRIS Į TVARIUS GAMINIUS

TGEPR parengtas taip, kad būtų **nuoseklus ir suderinamas su esamais ir būsimais sektoriniais teisės aktais ir politikos priemonėmis**. Kai sistema bus įdiegta, reikalavimai gaminiams bus įgyvendinami laikantis daugiamečių darbo planų. Tai leis Komisijai atidžiai įvertinti, kur reglamentavimo veiksmai labiausiai reikalingi.

---

¹⁵ Reglamentas (ES) 2017/1369.

Tais atvejais, kai ES teisės aktuose jau nustatyti patenkinamo lygio tvarumo aplinkos atžvilgiu reikalavimai, TGEPR taikomas nebus. Tačiau juo bus pasinaudota, kai šių reikalavimų trūksta, o žiediško, energijos ir išteklių naudojimo efektyvumo potencialas, taip pat galimybė sumažinti bendrą poveikį klimatui ir aplinkai yra dideli ir pateisina veiksmus. Taikant priemones pagal ESPR, kartu bus atliekami specialūs poveikio vertinimai, kad būtų užtikrintas proporcingumas bei derėjimas su kitais ES teisės aktais ir tinkamai atsižvelgta į tarptautinį aspektą ir poveikį trečiosioms valstybėms.

Trys skirtingos situacijos gali parodyti, kaip siūlomas TGEPR pritaikytas veikti su sektorinėmis teisėkūros ir politikos iniciatyvomis siekiant paspartinti žaliają pertvarką.

Naujų atskiriems gaminiams pritaikytų ES taisyklių kūrimas: tekstilės gaminių pavyzdys

Gaminiams, kuriems nėra atskirų privalomus aplinkosauginio tvarumo reikalavimus nustatančių ES teisės aktų, ES taisyklės bus nustatomos taikant TGEPR. Tai pasakytina apie **tekstilės gaminius ir avalynę**. Nors šiems gaminiams dabar taikomi tam tikri reikalavimai, susiję, pavyzdžiui, su cheminėmis medžiagomis¹⁶ ir ženkliniu¹⁷, nėra jokių konkrečių reikalavimų dėl žiediško, pvz., patvarumo, galimybės pataisyti, perdirbamumo ir perdirbtosios medžiagos dalies.

Priėmus TGEPR ir jam įsigaliojus, ši reglamentavimo spraga, atsižvelgiant į poveikio vertinimą, bus užpildyta antrinės teisės aktais, kuriais nustatomi ekologinio projektavimo reikalavimai dėl tekstilės gaminių eksploatacinių savybių, informavimo reikalavimai ir skaitmeninis gaminių pasas. Tiksliniai tekstilės gaminių ženklinimo pakeitimai bus svarstomi ir pagal Tekstilės gaminių ženklinimo reglamentą¹⁸. Remiantis ta pačia logika, į pirmąjį ESPR darbo planą bus įtraukti ne tik tekstilės, bet ir kiti prioritetiniai gaminiai (žr. 4 skirsnį).

Be to, **ES tvarių ir žiedinių tekstilės gaminių strategijoje**, kurią Komisija priima kaip šio dokumentų rinkinio dalį, pateikiamu išsamiau veiksnių kompleksu siekiama daugiau negu TGEPR. Tikslas – pertvarkyti šį sektorių ir ne tik pakeisti tekstilės gaminių dizainą, bet ir skatinti žiedinius verslo modelius bei mažinti tekstilės atliekų kiekį, orientuojantis ir visapusiškai atsižvelgiant į poreikį užtikrinti įperkumą vartotojams ir verslo konkurencingumą. Strategijoje taip pat numatyta pradėti bendrai kuriamą tekstilės ekosistemos pertvarkos procesą.

Galiojančių konkretiems gaminiams taikomų ES taisyklių papildymas: statybos produktų, baterijų, pakuočių ir cheminių medžiagų pavyzdžiai

Kadangi TGEPR taikymo sritis plati, kai kuriems jos aprėpiamiems gaminiams bus taikomi ir atskiri, konkretiems gaminiams skirti teisės aktai. Šiems gaminiams TGEPR paprastai būtų taikomas tik tada, jeigu jų aplinkosauginio tvarumo aspektai negali būti iki galo tinkamai įgyvendinti kitomis priemonėmis. Taip konkretiems gaminiams taikomos ES taisyklės taptų nuoseklesnės, o įmonėms, norinčioms įvykdyti skirtinguose ES teisės

---

¹⁶ 2006 m. gruodžio 18 d. Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) ir 2011 m. birželio 8 d. Direktyva 2011/65/ES dėl pavojingų medžiagų naudojimo elektros ir elektroninėje įrangoje apribojimo (RoHS direktyva).

¹⁷ Reglamentas (ES) Nr. 1007/2011.

¹⁸ Reglamentas (ES) Nr. 1007/2011.

aktuose nustatytus reikalavimus, nebūtų užkrauta administracinė našta. Tačiau po būtinų konsultacijų ir poveikio vertinimų ypatingos aplinkybės gali pateisinti tikslingus veiksmus ir pagal TGEPR. Tai gali būti prasminga, kai gaminys yra kito gaminio dalis (pvz., baterijos), su juo glaudžiai susijęs (pvz., pakuotė) arba kai gaminių grupei yra nustatyti tvarumo aplinkos atžvilgiu reikalavimai.

Nors **statybos produktai** patenka į TGEPR taikymo sritį, reikia atsižvelgti į glaudų ryšį tarp jų aplinkosauginio veiksmingumo ir eksploatacinių savybių, be kita ko, sveikatos ir saugos srityje, todėl yra pateisinama aplinkosauginio tvarumo reikalavimus nustatyti pagal peržiūrėtą Statybos produktų reglamentą, kuris priimamas kaip **šio Tvarių gaminių dokumentų rinkinio dalis**. Tačiau su energija susijusių statybos produktų tvarumo aspektams pirmiausia bus taikomas TGEPR, nes jie jau reglamentuojami pagal galiojančią Ekologinio projektavimo direktyvą. Vis dėlto Statybos produktų reglamentas prireikus gali būti taikomas kaip papildoma priemonė. Dviejuose siūlomuose reglamentuose yra nuostatų, kurios, taisykles plėtojant ir įgyvendinant, išlaikytų artimą teisinį panašumą.

Tvarumo reikalavimai **baterijoms** pirmiausia bus nustatomi pagal siūlomą reglamentą dėl baterijų¹⁹. Jei prireiktų nustatyti konkrečius papildomus tvarumo reikalavimus, pavyzdžiui, dėl specialaus baterijų naudojimo kituose gaminiuose, TGEPR galėtų aprėpti papildomus aspektus.

Kalbant apie **pakuotes**, būtiniausi reikalavimai pakuotėms, kurios leidžiamos ES rinkoje, nustatytos šiuo metu peržiūrimoje ES pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvoje²⁰ (PPAD). Tačiau pakuotė labai priklauso nuo gaminių kategorijos, todėl rengiant konkretiems gaminiams skirtas TGEPR taisykles ji turėtų būtų vienas iš svarbiausių aspektų, į kuriuos reikėtų atsižvelgti. Tai turi papildyti, įvedant taiklesnes taisykles, būtiniausius PPAD nustatytus reikalavimus.

Cheminių medžiagų srityje TGEPR kompetencijos sritis yra aiškiai apibrėžta: pagal ją bus įmanoma imtis priemonių cheminių medžiagų kiekiui gaminiuose apriboti siekiant pagerinti gaminio aplinkosauginį veiksmingumą per visą jo būvio ciklą. Ši nuostata gali papildyti cheminius produktus reglamentuojantį teisės aktą, kaip antai REACH²¹, kuriuo pirmiausia siekiama užtikrinti cheminę saugą, arba RoHS direktyvą²², taikomą tik elektros ir elektroninei įrangai.

Naujos ES taisyklės pagal dabartinę Ekologinio projektavimo direktyvą: buitinės elektronikos pavyzdys

Elektronikos prietaisai – sparčiausiai augantis atliekų srautas. Naudotojus nuvilia tai, kaip greitai jų prietaisai sulūžta, pasensta, tampa nebeatnaujinami ar nebepataisomi. Be to, Europos Sąjungoje iš atliekų gauname tik nedaug komponentų ar medžiagų (įskaitant svarbiausiąsias²³), kurias būtų galima vėl panaudoti naujiems gaminiams gaminti. Todėl Komisija rengia naujas išmaniųjų telefonų, planšetinių kompiuterių ir nešiojamųjų

---

¹⁹ COM(2020) 798 final.

²⁰ Direktyva 94/62/EB.

²¹ Reglamentas Nr. 1907/2006 ir Direktyva 2011/65/ES.

²² Direktyva 2011/65/ES.

²³ Svarbiausios žaliavos – tai ES ekonomiškai labai svarbios ir su didele tiekimo rizika siejamos medžiagos. Dar žr. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d1be1b43-e18f-11e8-b690-01aa75ed71a1>

kompiuterių ekologinio projektavimo priemonės. Jas patvirtinti numatyta darbo plane pagal galiojančią Ekologinio projektavimo direktyvą. Be energijos vartojimo efektyvumo ir dar iki to, kai naujasis TGEPR pakeis esamą sistemą, priemonės aprėps kitus pagrindinius su žiedišku susijusius ekologinio projektavimo aspektus, visų pirma patvarumą, galimybę pataisyti ir perdirbamumą. Tokiomis pačiomis aplinkybėmis yra peržiūrimos išorinių maitinimo šaltinių ekologinio projektavimo taisyklės, visų pirma orientuojantis į sąveikumą ir žiedinės ekonomikos reikalavimus. Tai papildo Universaliojo kroviklio iniciatyvą, kuri neseniai priimta peržiūrint Radijo įrenginių direktyvą²⁴.

Komisija ne tik plėtoja ekologinio projektavimo reikalavimus, bet ir pradėjo ES taisyklių, kuriomis ribojamas pavojingųjų medžiagų naudojimas elektros ir elektroninėje įrangoje, t. y. RoHS direktyvos²⁵, peržiūrą, siekdama užtikrinti, kad jos tikslai būtų pasiekti kuo veiksmingiau ir efektyviau²⁶. Be to, Komisija svarsto galimybes, kaip paskatinti namuose laikomos smulkiosios elektronikos, tokios kaip seni mobilieji telefonai, planšetiniai kompiuteriai ir krovikliai, priėmimą ir gražinimą. Tikslas – prailginti naudojimo trukmę ir pagerinti šių gaminių surinkimą, kartu paskatinant žiedinius verslo modelius.

4. EKOLOGINIO PROJEKTAVIMO METODAS: PLANAVIMAS, KONSULTACIJOS, BENDRAS KŪRIMAS

ES ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo politika jau dabar labai veiksmingai užtikrina energijos vartojimo efektyvumą. Ją taikant vartotojai sutaupo, mažėja mūsų priklausomybė nuo iškastinės kilmės energijos importo ir mažėja išmetamų teršalų kiekis. Per pastarąjį dešimtmetį taisyklės nustatytos maždaug 30 su energija susijusių gaminių grupių²⁷. Siekiant, kad Ekologinio projektavimo direktyva būtų taikoma vadovaujantis aiškiais prioritetais, veiksmingai ir efektyviai, labai svarbu priimamuose **daugiamečiuose darbo planuose** rūpestingai pasirinkti objektą. Taip bus toliau daroma pagal TGEPR, taikant patikimus ir pagrįstus prioritetinių gaminių nustatymo metodus.

Siekiant užtikrinti sklandų perėjimą prie TGEPR sistemos, kaip šio dokumentų rinkinio dalis priimamas **2022–2024 m. ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo darbo planas**. Jis užtikrins, kad, kol įsigalios TGEPR sistema, darbas pagal esamą Ekologinio projektavimo direktyvą galėtų vykti sparčiai ir nešti vaisius – mažėjančią energijos ir medžiagų suvartojimą su energija susijusiems gaminiams. Nustatyti papildomi gaminiai, pvz., žematemperatūriai šilumos skleidimo įrenginiai, suteikia galimybę taupant energiją milijardais eurų sumažinti vartotojų išlaidas. Svarbu tai, kad naujasis darbo planas užtikrina, kad į žiediško aspekto būtų labiau atsižvelgta tiek, kiek tai įmanoma pagal dabartinę teisinę sistemą.

Tuo pačiu metu Komisija ketina pradėti darbą pagal TGEPR, kad būtų aprėpti nauji gaminiai ir nauji parametrai. Ji siekia pasiūlyti konkreitiems gaminiams skirtų priemonių

---

²⁴ COM(2021) 547 *final*.

²⁵ Direktyva 2011/65/ES.

²⁶ Europos žaliasis kursas: Komisija siekia sužinoti nuomonę apie taisyklių dėl pavojingųjų medžiagų elektros ir elektroninėje įrangoje persvarstymą, https://ec.europa.eu/environment/news/european-green-deal-commission-seeks-views-reviewing-rules-hazardous-substances-electrical-and-2022-03-10_en.

²⁷ Apskaičiuota, kad 2020 m. ES buvo parduota maždaug 3 mlrd. gaminių, kuriems taikomos ekologinio projektavimo ir (arba) energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo priemonės. Tarp jų būta maždaug 1,5 mlrd. šviesos šaltinių, 880 mln. elektroninių prietaisų, 350 mln. padangų ir 240 mln. kitų gaminių.

nedelsiant, kai tik bus sukurta nauja sistema. Siekdama užtikrinti, kad tinkami prioritetai būtų nustatyti skaidriai ir įtraukiai, Komisija iki 2022 m. pabaigos pradės **viešas konsultacijas dėl to, kurių kategorijų gaminiai turėtų būti įtraukti į pirmąjį Tvarių produktų ekologinio projektavimo reglamento darbo planą**. Komisijos atliktame išankstiniame vertinime nustatyta, kad tokios gaminių kategorijos kaip tekstilės gaminiai, baldai, čiužiniai, padangos, plovikliai, dažai, tepalai, taip pat geležis, plienas ir aliuminis daro didelį poveikį aplinkai ir gali būti tobulinami, taigi galbūt verta juos įtraukti į pirmąjį darbo planą.

Ekologinio projektavimo direktyvos sėkmę daugiausia lėmė **visų įtraukiai, atvirai ir skaidriai dalyvavusių pagrindinių subjektų indėlis**. TGEPR vadovausis šio bendro kūrimo principu nuo darbo plano rengimo ir gaminių suskirstymo pagal pirmenybę iki visiems naujiems gaminiams taikytinų reikalavimų vertinimo ir išplėtojimo etapo. **Ekologinio projektavimo forume**, veiksiančiame panašiai kaip esamas Ekologinio projektavimo direktyvoje numatytas Ekologinio projektavimo konsultacijų forumas²⁸, skirtingų suinteresuotųjų subjektų grupės rengs teminius pokalbius visais svarbiais proceso etapais, taigi pramonė, nacionalinio lygmens įstaigos ir vykdymo užtikrinimo institucijos susės prie vieno stalo. Prieš rengiant ir tvirtinant reikalavimus gaminiams bus atliekamos šiuos procesus pagrįsiančios konsultacijos ir išsamūs poveikio vertinimai.

Norint, kad su pagrindiniais TGEPR nurodytais aspektais susiję reikalavimai turėtų veiksmingos įtakos poveikiui, kurį gaminiai daro aplinkai ir klimatui, naujos TGEPR taisyklės turi būti grindžiamos solidžiais metodiniais principais. Dėl galimos gaminių, kuriems bus taikoma būsima sistema, įvairovės bus nepaprastai svarbu pasirinkti ir pritaikyti tinkamiausią metodiką, priklausomai nuo atitinkamo gaminio ar gaminių grupės ir aplinkos ar žiediškumo aspektų, su kuriais ji siejama. Šis požiūris bus grindžiamas patirtimi, įgyta pagal esamą Ekologinio projektavimo direktyvą, kuri toliau bus naujovinama, ir, kai tikslinga, produkto aplinkosauginio pėdsako metodu. **Komisija prioritetine tvarka parengs naujų metodikų**, įskaitant, pavyzdžiui, su patvarumu, galimybe pataisyti ir perdirbtosios medžiagos dalimi susijusias metodikas, atsižvelgdama, be kita ko, į pagal programą „Europos horizontas“ finansuotų projektų rezultatus, ir **jomis bus grindžiami papildomi pagal TGEPR įvedami žiediškumo aspektai**.

5. ŽIEDINIAI VERSLO MODELIAI

Turime ne tik užtikrinti, kad tvarūs gaminiai taptų norma, bet ir vis daugiau investuoti į žiedinius verslo modelius ir juos skatinti. Tai, be kita ko, yra gaminio kaip paslaugos modeliai, tarpusavio dalijimasis ir reversinė logistika, užsakomoji gamyba, pakartotinio naudojimo ir taisymo paslaugos. Tai būtina siekiant sumažinti bendrą energijos ir išteklių paklausą ir atsieti augimą nuo pirminių išteklių naudojimo.

Žiediniais verslo modeliais siekiama kurti ir išlaikyti vertę, kartu padedant optimizuoti ir riboti išteklių naudojimą. Tai reiškia ne tik konkreitiems gaminiams taikomus reglamentavimo reikalavimus, bet ir tinkamus rinkos signalus žiediniams verslo modeliams, kad gamintojai būtų skatinami geriau projektuoti gaminius, pailginti jų naudojimo trukmę ir išlaikyti gaminių vertę naudojimo metu ir pasibaigus naudojimo laikui. Pavyzdžiui, kai gaminiai parduodami kaip paslauga (gerai žinomas pavyzdys –

---

²⁸ <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3609>

šviesos, o ne elektros lempučių pardavimas²⁹), pakinta ekonominė logika ir pelnas nebeprisklaido nuo parduodamų gaminių kiekio. Vietoj to tampa pelninga užtikrinti, kad gaminiai, teikiami kaip paslauga, būtų patvarūs ir pataisomi, nes verslas išlaiko gaminių nuosavybę, o poreikis pirkti naujus gaminius reiškia verslo sąnaudas.

Šiandien žiediniams verslo modeliams vis dar sunku įsitvirtinti ir plėtotis. Tvarių gaminių ekologinio projektavimo reglamente nustatyti gaminiams keliami reikalavimai paskatins tokių modelių taikymą, nes žiedinės veiklos plėtojimas labai priklauso nuo gaminių projektavimo fizinių elementų ir prieigos prie atitinkamų duomenų. Be to, labai svarbūs veiksniai pereinant prie žiedinių verslo modelių yra skaitmeniniai gaminių pasai ir pažangus skaitmeninių inovacijų naudojimas. Tačiau vien geresnio gaminių projektavimo ir informacijos nepakaks, kad verslo metodai būtų visiškai pakeisti. Akivaizdu, kad reikia išsiaiškinti kliūtis, nustatyti veiksmingas priemones, kaip skatinti žiedinių verslo modelių diegimą, užtikrinti jų pelningumą, nuolat didinti jų patrauklumą vartotojams, keistis geriausia patirtimi ir naujoms bei esamoms įmonėms teikti specialiai pritaikytas rekomendacijas, kad jos galėtų pereiti prie žiedinių verslo modelių.

Tuo tikslu Komisija nori suburti įvairius suinteresuotuosius subjektus į naująjį **Europos žiedinio verslo centrą**. Centras remis žiedinių verslo modelių diegimą, skleis informaciją ir teiks paslaugas, be kita ko, susijusias su informuotumo didinimu, bendradarbiavimu, mokymu ir keitimusi geriausios praktikos pavyzdžiais. Jis naudosis esamų ES veiksmų, visų pirma Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformos³⁰, Europos įmonių tinklo patarėjų tvarumo klausimais³¹ ir Europos žaliųjų technologijų grupių tinklo³², praktine patirtimi ir jų siūlomomis paslaugomis.

Be to, Komisija parengs **žiedinių verslo modelių skatinimo gaires**, kad padėtų įmonėms, valstybėms narėms ir regionams imtis veiksmų. Tai bus ir gairės, kaip, siekiant sukurti žiedinę vertę ir darbo vietas, nukreipti investicijas bei finansavimą ir optimizuoti vietos išteklių atsargas ir srautus. Komisija taip pat paskelbs gaires³³, kaip remti žiedinės ekonomikos plėtrą ir jai skirtas socialinių įmonių ir kitų subjektų, įskaitant tradicines įmones, partnerystes.

Be to, įgyvendindama Europos įgūdžių darbotvarkę³⁴ Komisija remia investicijas į įgūdžius, būtinus žiedinei ekonomikai plėtoti. Pagal Įgūdžių paktą³⁵ Komisija kuria didelio masto partnerystes, vienijančias pramonės atstovus, socialinius partnerius bei profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjus³⁶.

---

²⁹ <https://ellenmacarthurfoundation.org/circular-examples/why-buy-light-bulbs-when-you-can-buy-light-signify>

³⁰ <https://circulareconomy.europa.eu/platform/>

³¹ <https://een.ec.europa.eu/>

³² <https://resourceefficient.eu/en>

³³ Kaip paskelbta Socialinės ekonomikos veiksmų plane COM(2021) 778.

³⁴ COM(2020) 274 *final*

³⁵ [Įgūdžių paktas. Užimtumas, socialiniai reikalai ir įtrauktis. Europos Komisija \(europa.eu\)](#)

³⁶ Įgūdžių paktai jau sudaryti tokiose pramonės ekosistemose, kaip statybos, mikroelektronikos ir tekstilės, drabužių, odos ir avalynės.

6. VARTOTOJŲ ĮGALĖJIMAS IR APSAUGA

Dauguma vartotojų nori aktyviai dalyvauti žaliajoje ekonomikoje³⁷. **TGEPR padės vartotojams dalyvauti žaliajoje ekonomikoje.** Juo bus užtikrinta, kad gaminiai atitiktų minimalius aplinkosauginio veiksmingumo reikalavimus, gerėtų informavimas, ženklėjimas ir galimybės gauti atsarginių dalių, atnaujinti ir taisyti, kartu atsižvelgiant į įperkamumą, didinant vartotojų patogumą ir suteikiant jiems galimybę įsigyti aukštesnės kokybės gaminių.

Tačiau taip pat būtina užtikrinti geresnį informavimą pardavimo vietose ir didinti vartotojų pasitikėjimą teiginiais, kuriuos gamintojai savo iniciatyva pateikia apie savo gaminių naudą aplinkai. Pasiūlymu **suteikti vartotojams daugiau galių dalyvauti žaliajoje pertvarkoje**³⁸ jiems suteikiama galimybė priimti informacija labiau pagrįstus sprendimus dėl pirkimo.

Pasiūlyme bus pateikta tikslinių horizontaliosios ES vartotojų teisės pakeitimų³⁹, siekiant užtikrinti, kad pardavimo vietoje vartotojams būtų teikiama informacija apie komercinę gaminio patvarumo garantiją ir apie galimybę pataisyti (pvz., nurodant jos klasę, jei tokia yra). Juo taip pat prekybininkams bus draudžiama teikti tam tikrų rūšių ekologiškumo teiginius, kurie laikomi klaidinančiais. Tai apima neaiškius ekologiškumo teiginius (pvz., „žalias“, „draugiškas aplinkai“, „tausojantis aplinką“), kurie nėra tinkamai pagrįsti ir patikrinti pagal taisykles. Be to, pasiūlymu bus uždrausta tam tikra su ankstyvu nusidėvėjimu susijusi praktika, įskaitant suplanuotą nusidėvėjimą.

Be to, Komisija, remdamasi produkto ir organizacijos aplinkosauginio pėdsako metodais⁴⁰, rengia **konkretesnes taisykles dėl ekologiškumo teiginių, kad padidėtų patikimumas, palyginamumas ir patikrinamumas**, ir rengia **iniciatyvą, kuria skatinama taisyti vartojimo prekes (teisė į remontą)**. Ją planuojama priimti 2022 m. rudenį. Ši iniciatyva papildys TGEPR ir prisidės prie jo praktinio poveikio, nes įgiję teisę reikalauti, kad nupirkti gaminiai būtų pataisyti, vartotojai galės ilgiau jais naudotis.

7. DUOTI KRYPTĮ TVARIŲ IR ŽIEDINIŲ GAMINIŲ IR VERSLO MODELIŲ DARBOTVARKEI PASAULINIŲ LYGMENIU

ES yra pasiekusi gerų rezultatų propaguodama tvarumą visame pasaulyje. Gamintojai, teikdami gaminius ES rinkai, jau laikosi ES taisyklių dėl pavojingųjų medžiagų, ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklėjimo. Pasiūlymai dėl iniciatyvų dėl tvarių gaminių rinkinio padės paspartinti JT Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimą. Plėsdama aplinką tausojančių gaminių rinkas ES siekia stiprinti pasaulinių vertės grandinių tvarumą ir prisidėti prie teigiamų pokyčių šalyse partnerėse, o tai padės pasiekti keletą JT darnaus vystymosi tikslų.

---

³⁷ 94 proc. europiečių teigia, kad aplinkos apsauga jiems svarbi asmeniškai, o 68 proc. mano, kad jų pačių vartojimo įpročiai daro neigiamą poveikį aplinkai. [Europiečių požiūris į aplinką. 2020 m. kovo mėn. „Eurobarometro“ apklausa \(europa.eu\)](#)

³⁸ COM(2022) 143

³⁹ Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva 2005/29/EB ir Vartotojų teisių direktyva 2011/83/ES.

⁴⁰ 2021 m. gruodžio 15 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/2279 dėl aplinkosauginio pėdsako metodo naudojimo produktų ir organizacijų gyvavimo ciklo aplinkosauginiam veiksmingumui matuoti ir apie jį informuoti, OL L 471/1.

Tačiau vien tik ES veiksmų nepakanka ir ji viena negali pasiekti, kad būtų pereita prie didesnio tvarumo aplinkos atžvilgiu ir žiediško, kurių reikia pasauliui. Turime veikti kartu su mūsų partneriais stiprindami tarptautinį bendradarbiavimą ir skatindami mūsų užmojus įgyvendinti visame pasaulyje. ES aktyviau **bendradarbiaus su ES nepriklausančiomis šalimis pasauliniu, regioniniu ir dvišaliu lygmenimis**, visų pirma su mažas ir vidutinės pajamas gaunančiomis šalimis, siekdama remti perėjimą prie darnesnio vystymosi ir sudaryti palankesnes sąlygas laikytis naujų taisyklių. ES bendradarbiaus dvišaliu pagrindu su ES nepriklausančiomis šalimis gebėjimų stiprinimo, glaudesnio dialogo, techninio bendradarbiavimo, galimybių naudotis verslo paramos tinklais ir gauti finansavimą investicijoms į žiedinę ekonomiką srityse ir keisis geriausia patirtimi, kad išsiaiškintų galimas technines kliūtis ir skatintų bendras iniciatyvas.

Pasauliniu lygmeniu ES toliau įgyvendins žiedinės ekonomikos darbotvarkę daugiašaliuose forumuose, G7 ir G20, taip pat Pasauliniame žiedinės ekonomikos ir efektyvaus išteklių naudojimo aljanse. Komisija skatins sukurti **pasaulinį tvaraus vartojimo ir gamybos forumą**, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas išsamioms šalių ir suinteresuotųjų subjektų diskusijoms dėl JT aplinkos asamblėjos neseniai paskelbto raginimo valstybėms narėms „bendradarbiaujant su privačiuoju sektoriumi imtis priemonių gaminių projektavimui gerinti atsižvelgiant į gyvavimo ciklo vertinimus, skatinti gaminių naudojimo trukmės pratęsimą, taisyką, pakartotinį naudojimą ir lengvesnį perdirbimą žiedinėje ekonomikoje, siekiant užtikrinti efektyvų išteklių naudojimą“⁴¹. ES toliau remis JT ir kitas atitinkamas pasaulines ir daugiašales iniciatyvas, kuriomis skatinama tvari gamyba ir vartojimas. Ji taip pat remis ir padės skleisti Tarptautinės išteklių darbo grupės atlikto darbo išvadas. ES bendradarbiaus su savo prekybos partneriais Pasaulio prekybos organizacijoje, dalydamasi geriausia patirtimi, kaip, laikantis vidaus ir tarptautinės teisės, padidinti žiedišumą pasaulinėse vertės grandinėse, ir tą patirtį aptardama.

Galiausiai neseniai Komisijos pateiktas **pasiūlymas dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo**⁴² padės skatinti tvarius verslo modelius pasauliniu lygmeniu. Pasiūlymu skatinamas įmonių perėjimas prie darnesnio vystymosi visuose pramonės sektoriuose reikalaujant, kad įmonės spręstų neigiamo poveikio aplinkai savo pasaulinėse vertės grandinėse klausimus ir už jį atsiskaitytų. Remiantis siūlomomis taisyklėmis, didesnės įmonės taip pat turi būti parengusios planą, kad užtikrintų savo verslo strategijos suderinamumą su visuotinio atšilimo apribojimo 1,5 °C tikslu, kaip numatyta Paryžiaus klimato susitarime.

8. IŠVADA

Tvarių gaminių iniciatyvomis siekiama užtikrinti, kad iki 2030 m. didelė dalis ES vartotojams prieinamų gaminių būtų sukurti taip, kad būtų patvarūs, tausūs energijos ir išteklių naudojimo atžvilgiu, pataisomi, perdirbami ir, pageidautina, pagaminti iš perdirbtų medžiagų. Viso pasaulio įmonės galės konkuruoti nebijodamos pralaimėti įmonėms, kurios perkelia sąnaudas visuomenei ir aplinkai. Vartotojai taip pat turės prieigą prie informacijos, reikalingos norint priimti tvaresnius sprendimus, bus geriau apsaugoti nuo žaliajai pertvarkai prieštaraujančios praktikos ir galės ilgiausiai naudotis

---

⁴¹ UNEA 5 rezoliucija dėl žiedinės ekonomikos stiprinimo kaip priemonės siekiant tvaraus vartojimo ir gamybos, priimta 2022 m. kovo 5 d., UNEP/EA5/L17/REV.1.

⁴² COM(2022) 71 *final*.

savo gaminiiais, o įmonės galės gauti duomenis, kurių reikia jų gaminių ir verslo modelių aplinkos tvarumui ir žiediškamui užtikrinti. Šie veiksmai nedviprasmiškai rekomenduoti Europos piliečių Konferencijoje dėl Europos ateities; joje piliečiai ragino vykdyti griežtesnę žiedinės ekonomikos politiką, be kita ko, kovoti su suplanuotu nusidėvėjimu ir teikti informaciją apie gaminių pakartotinio naudojimo ir taisymo galimybes.

Šiandienos iniciatyvų rinkinio poveikis pasijus palaipsniui. Kai kurių priemonių taisyklės bus taikomos nuo jų įsigaliojimo dienos; kitų iniciatyvų poveikis dėl teisinės sistemos ir sisteminių pokyčių, kuriuos jos paskatins, pasijus po kurio laiko. Tvarių gaminių ekologinio projektavimo reglamentavimas sudarys sąlygas taikyti daugialypį požiūrį į gaminių reglamentavimą. Jis padės užtikrinti realius ir esminius pokyčius ir jo įtaka ilgainiui didės. Atsiras išsami tarpsektorinė sistema ir bus daromi svarbūs žingsniai, pavyzdžiui, priimami darbo planai, todėl bendroji kryptis ir tikslai bus aiškūs gerokai iš anksto. Tai suteiks laiko įmonėms atlikti būtinus organizacinius ir sisteminius parengiamuosius darbus dar prieš nustatant išsamias gaminių taisykles.

Šiame dokumentų rinkinyje pateikti pasiūlymai yra itin svarbūs Europos žaliajam kursui. Jie labai padės siekti Europos Sąjungos aplinkos ir klimato tikslų, visų pirma iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui, iki 2030 m. padvigubinti medžiagų žiediško lygį ir pasiekti Europos Sąjungos plataus užmojo energijos vartojimo efektyvumo tikslus. Jie taip pat padės siekti 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio, naujosios pramonės strategijos, Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano ir naujojo europinio bauhauzo tikslų, kurių įgyvendinimas palankus patiems pasiūlymams.

Šiame dokumentų rinkinyje pateiktais pasiūlymais ES gali gerokai priartėti prie JT 2030 m. darnaus vystymosi tikslų, jei bus išlaikytas jų užmojų lygis ir jie bus greitai ir veiksmingai įgyvendinti.

Todėl Komisija ragina Europos Parlamentą, Tarybą ir visus kitus suinteresuotuosius subjektus pritarti šių pasiūlymų principams ir užmojams ir siekti, kad jie būtų greitai priimti ir įgyvendinti.